

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 3.
ISSN 2307-2105*

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.66>

УДК: 368.025:330.131.7

Н. М. Бакалова,

*к. е. н., старший викладач кафедри фінансово-економічних дисциплін,
КЗВО "Вінницький гуманітарно педагогічний коледж"*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9914-4802>

Т. А. Волкодав,

*к. пед. н., старший викладач кафедри фінансово-економічних дисциплін,
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4531-6124>

О. Б. Жарікова,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри банківської справи та страхування,
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1259-1712>

ОЦІНКА РИЗИКІВ І ФОРМУВАННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

N. Bakalova,

*PhD Economics, Senior Lecturer, Department of Financial and Economic
Disciplines, Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College*

T. Volkodav,

*PhD in Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of Financial and
Economic Disciplines, Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College*

O. Zharikova,

*PhD Economics, Associate Professor of the Department of Banking and Insurance,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

RISK ASSESSMENT AND FORMATION OF INSURANCE RESERVES UNDER CONDITIONS OF WARTIME UNCERTAINTY

У статті досліджено підходи до оцінки ризиків та формування страхових резервів в умовах воєнної невизначеності на прикладі діяльності страхової компанії ПрАТ «СК «ВУСО». Обґрунтовано актуальність удосконалення методик резервування з урахуванням підвищеної волатильності страхових ризиків, макроекономічної нестабільності та оновлення регуляторних вимог Національного банку України у 2024-2025 рр. Проаналізовано фінансові показники страхової компанії за останні три роки, динаміку страхових премій, активів і зобов'язань, а також місце компанії на національному страховому ринку. У роботі здійснено розрахунок технічних резервів за підходами «до змін» і змодельовано їх формування «після змін», зокрема резерву незароблених премій з урахуванням авансових платежів та перевірки достатності резервів (LAT) відповідно до положень МСФЗ 17. Проведене моделювання дозволило кількісно оцінити вплив нових регуляторних правил на обсяг страхових резервів, фінансовий результат і власний капітал страховика. Отримані результати свідчать, що посилення вимог до резервування підвищує фінансову стійкість та

платоспроможність страхових компаній, водночас формуючи більш консервативну модель управління ризиками в умовах воєнної невизначеності.

The article examines modern approaches to risk assessment and the formation of insurance reserves under conditions of wartime uncertainty, using the case of the Ukrainian insurance company VUSO. The relevance of the study is justified by the growing level of uncertainty caused by military risks, macroeconomic instability, inflationary pressures, and the transformation of regulatory requirements introduced by the National Bank of Ukraine in 2024-2025 in line with IFRS 17. The research analyzes the financial performance of the insurer over the last three years, including the dynamics of insurance premiums, assets, liabilities, and profitability, as well as the company's position within the national insurance market. Special attention is paid to methodological changes in the calculation of technical reserves. A comparative assessment is conducted through the calculation of reserves "before regulatory changes" and scenario-based modeling "after regulatory changes," including the unearned premium reserve with the consideration of advance payments and the application of the Liability Adequacy Test (LAT). The study quantitatively evaluates deviations in reserve volumes, net profit, and equity capital resulting from the implementation of updated regulatory approaches. The results demonstrate that the revised methodologies lead to an increase in technical reserves and a short-term reduction in financial results, while simultaneously strengthening the insurer's solvency, financial stability, and resilience to extreme risks. The findings confirm that enhanced reserve requirements contribute to a more conservative and sustainable risk management model, which is critically important for the insurance sector during periods of prolonged wartime uncertainty. The conclusions and analytical results may be used by insurance companies, regulators, and researchers to improve reserve policy, risk management practices, and strategic decision-making in unstable economic environments.

***Ключові слова:** оцінка ризиків, страхові резерви, технічні резерви, воєнна невизначеність, страхові компанії, фінансова стійкість, платоспроможність, регуляторні зміни, МСФЗ 17, страховий ринок України*

***Keywords:** risk assessment, insurance reserves, technical reserves, wartime uncertainty, insurance companies, financial stability, solvency, regulatory changes, IFRS 17, Ukrainian insurance market.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Страховий ринок є важливою складовою фінансової системи держави та відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності, перерозподілі ризиків і захисті майнових та фінансових інтересів суб'єктів господарювання і населення. Одним із базових елементів фінансової стійкості страховиків є система формування та управління страховими резервами, яка забезпечує виконання зобов'язань за договорами страхування та підтримує платоспроможність компаній у довгостроковій перспективі. Водночас функціонування страхового ринку в умовах воєнної невизначеності супроводжується суттєвим зростанням ризиків, підвищенням рівня збитковості, нестабільністю страхових потоків і зростанням вимог до якості оцінки страхових зобов'язань.

До ключових проблем сучасного етапу розвитку страхового ринку належать складність прогнозування страхових подій в умовах воєнних дій, макроекономічна нестабільність, інфляційні процеси, зниження платоспроможності страхувальників, а також необхідність адаптації страховиків до оновлених регуляторних вимог Національного банку України та положень МСФЗ 17. Зазначені фактори ускладнюють процес адекватної оцінки страхових ризиків і формування достатніх технічних резервів, що безпосередньо впливає на фінансову стійкість страхових компаній та довіру до страхового сектору загалом.

В умовах трансформації регуляторного середовища та зростання невизначеності особливої актуальності набуває питання вдосконалення

методик оцінки ризиків, перевірки достатності страхових резервів і впровадження більш консервативних підходів до резервування. Це зумовлює потребу у науково обґрунтованому аналізі сучасних механізмів формування страхових резервів, оцінці їх ефективності та визначенні напрямів адаптації страхових компаній до екстремальних умов функціонування. Таким чином, дослідження проблем оцінки ризиків і формування страхових резервів в умовах воєнної невизначеності має важливе наукове й практичне значення та спрямоване на підвищення фінансової стійкості страхового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика оцінки страхових ризиків і формування страхових резервів є однією з ключових у теорії та практиці страхування як в Україні, так і у світовій економіці [1; 2; 6; 9]. У наукових дослідженнях особлива увага приділяється питанням забезпечення платоспроможності страховиків, адекватності технічних резервів та управління ризиками в умовах підвищеної невизначеності [2; 4; 10; 14]. Класичні праці зарубіжних учених, зокрема К. Ерроу, К. Борнхюттера та Р. Фергюсона, заклали теоретичні засади актуарних розрахунків, оцінки страхових зобов'язань і принципів резервування, що стали основою сучасних підходів до управління страховими ризиками [7; 19; 20].

Сучасні дослідження зосереджені на вдосконаленні методик формування технічних резервів з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності, зокрема МСФЗ 17, а також на адаптації страхового сектору до кризових і воєнних умов [1; 2; 8; 9; 13]. У працях вітчизняних науковців, зокрема Базилевича В. Д., Шелудька В. М., Суторміної В. М., Савчук Т. О., Глущенко С. В., Мозгового О. М., Слав'юка Н. Р., Танклевської Н. С., Третякової О. В. та інших, досліджуються питання фінансової стійкості страховиків, особливості формування страхових резервів, регуляторна роль Національного банку України та проблеми управління ризиками на національному страховому ринку [3; 5; 6; 10; 11; 12; 14; 15; 16]. Це зумовлює доцільність подальших досліджень, спрямованих на поєднання теоретичних положень із прикладним аналізом діяльності страховиків в Україні. **Формулювання цілей статті (постановка**

завдання). Метою дослідження є комплексний аналіз підходів до оцінки страхових ризиків і формування страхових резервів як ключових елементів забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в умовах воєнної невизначеності, а також визначення впливу оновлених регуляторних вимог і методик резервування на платоспроможність та результати діяльності страховиків в Україні. Особливу увагу приділено дослідженню практичних аспектів застосування сучасних методів формування технічних резервів з урахуванням положень МСФЗ 17 та змін у нормативно-правовому регулюванні, запроваджених Національним банком України.

Для досягнення поставленої мети у статті визначено такі **завдання:** проаналізувати теоретичні підходи до визначення сутності страхових ризиків і страхових резервів у системі фінансових відносин; дослідити особливості формування технічних резервів у страхових компаніях в умовах підвищеної економічної та воєнної невизначеності; оцінити вплив воєнних ризиків і макроекономічних факторів на рівень збитковості та достатність страхових резервів; здійснити порівняльний аналіз методик розрахунку страхових резервів «до» та «після» впровадження оновлених регуляторних вимог; визначити ключові проблеми практичного застосування сучасних методів резервування на прикладі діяльності окремої страхової компанії; сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення системи оцінки ризиків і формування страхових резервів з метою підвищення фінансової стійкості страхового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах військової невизначеності Бровко С. В. досліджує загальні виклики та перспективи страхування, підкреслюючи значення комплексної оцінки ризиків для державного управління та бізнесу [2]. Баранов А. Л. і Зіменков А. Ю. проаналізували страхування воєнно-політичних ризиків як інструмент захисту інвестицій та визначили економічні наслідки недостатнього страхового покриття [1]. Лижечко М. С. і Розора І. В. досліджували моделювання технічних резервів страхових компаній та їх вплив на фінансову стійкість [11]. Холодна І. розробила підхід до оцінки фінансового

стану страхових компаній у сучасних умовах [9]. Сосновська О. і Арабаджі К. провели факторний аналіз формування страхових резервів, що дозволяє підвищити точність управлінських рішень [18]. Стеценко Є. В. проаналізувала досвід страхування воєнних ризиків у Великобританії і визначила практичні висновки для України [6]. Лобова О., Моташко Т. та Прокоф'єва О. досліджували відповідність страховиків вимогам платоспроможності та інвестиційної діяльності в Україні [10]. Краміч О. В. розглянув управління страховими резервами в умовах воєнного стану [8]. ЄБРР реалізує програми гарантування воєнного страхування, що сприяє залученню інвестицій у складних умовах [5].

Таким чином, практична оцінка ризиків включає ідентифікацію загроз, кількісну оцінку ймовірності збитків і їх розмірів, а також якісну класифікацію за пріоритетністю управління, що підтвердили Лобова О., Моташко Т. та Прокоф'єва О. [10]. Вибір заходів управління ризиками включає страхові програми, диверсифікацію активів та зміцнення фінансової стабільності підприємств. Отже, інтегрований підхід, що поєднує фінансові моделі, експертні оцінки та страхові механізми, забезпечує ефективну оцінку ризиків у військових умовах. Державна підтримка та міжнародні гарантії дозволяють підприємствам та інвесторам приймати обґрунтовані рішення навіть у надзвичайно складних умовах війни.

Враховуючи вищезазначені дослідження, стає очевидним, що оцінка ризиків у військових умовах потребує комплексного підходу, який об'єднує фінансове моделювання, експертні оцінки та страхові механізми. Однак для формування ефективної системи управління ризиками критично важливо не лише враховувати зовнішні загрози, а й ґрунтовно розуміти внутрішні механізми функціонування страхового ринку, зокрема сутність страхових ризиків та порядок формування страхових резервів. Наступним логічним кроком є аналіз теоретичних підходів до визначення сутності страхових ризиків та страхових резервів у системі фінансових відносин. Такий аналіз дозволяє виділити ключові характеристики страхових ризиків, їх класифікацію, а також визначити роль страхових резервів у забезпеченні

платоспроможності страхових компаній, стабільності фінансової системи та захисту інтересів страхувальників.

Розуміння сутності страхових ризиків неможливе без аналізу механізмів формування технічних резервів, які є ключовим елементом фінансової стійкості страхових компаній. Технічні резерви створюються для забезпечення виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальниками та для покриття можливих збитків у майбутньому. У звичайних економічних умовах формування резервів базується на прогнозуванні ймовірності настання страхових випадків та обсягу страхових виплат, зазначають праці Лижечко М. С., Розора І. В., Сосновська О., Арабаджі К. [11; 18].

Сучасні наукові дослідження підкреслюють важливість комбінованого підходу до формування технічних резервів. Він передбачає інтеграцію кількісних методів оцінки ризиків, таких як статистичний аналіз втрат, моделювання ймовірності збитків за якісними методами, зокрема експертними оцінками та аналізом альтернативних сценаріїв, зазначає Холодна І., [9]. Такий підхід дозволяє враховувати непередбачувані фактори і зменшувати ймовірність фінансових нестабільностей у страхових компаніях. Особливе значення набуває відповідність формування технічних резервів нормативним вимогам платоспроможності та контролю з боку державних органів. Забезпечення прозорості, достовірності та своєчасності формування резервів дозволяє страховику не лише виконувати зобов'язання перед клієнтами, а й підтримувати довіру інвесторів та партнерів, відзначають Лобова О., Моташко Т., Прокоф'єва О., Краміч О. В., [8; 10]. Таким чином, ефективне управління технічними резервами у складних економічних і воєнних умовах забезпечує фінансову стабільність страхових компаній і є основою для надійного функціонування страхового ринку. Воно дозволяє адаптувати страхову діяльність до мінливих зовнішніх умов, забезпечити виконання страхових зобов'язань та ефективно управляти ризиками навіть у кризових ситуаціях.

Оцінка впливу воєнних ризиків і макроекономічних факторів на фінансову стійкість страхових компаній дозволяє визначити, наскільки сформовані резерви та здатні покрити збитки в умовах кризових змін і нестабільності ринку, та виявити потенційні прогалини в існуючих методиках розрахунку резервів відзначають Лобова О., Моташко Т., Прокоф'єва О. [10] Поряд із цим, важливим є порівняльний аналіз методик розрахунку страхових резервів «до» та «після» впровадження оновлених регуляторних вимог. Він дозволяє оцінити ефективність нових нормативних підходів, визначити їхній вплив на рівень платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній, а також окреслити напрями оптимізації управління резервами у кризових умовах Холодна І., Краміч О. В. [8-9]

На прикладі страхової компанії приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «ВУСО» (далі ПрАТ “СК "ВУСО”) здійснимо комплексний аналіз та оцінку рівня фінансової стійкості, платоспроможності й достатності страхових резервів з урахуванням специфіки функціонування страховиків в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності, а також визначимо вплив воєнних і загальноекономічних ризиків на результати діяльності та позиції компанії на страховому ринку України.

ПрАТ Страхова компанія “ВУСО” - український страховик, заснований 24 вересня 2001 р. Основний вид діяльності - страхування, окрім страхування життя. Компанія має 50 ліцензій (33 на добровільні та 17 на обов'язкові види страхування) і працює за класами 1-14 та 16-18 страхування. Страхова компанія “ВУСО” є українською страховою компанією, яка входить до ТОП-4 провідних учасників національного страхового ринку. У 2024 р. Національний банк України підтвердив прозорість структури власності компанії. Страховик є членом Моторного (транспортного) страхового бюро України, Київської торгово-промислової палати, Національної асоціації страховиків України та Ядерного страхового пулу України. Діяльність Страхової компанії “ВУСО” характеризується активним упровадженням інноваційних технологій і розвитком цифрових форматів надання страхових послуг. За даними рейтингових агентств, компанія має фінансову стійкість на

рівні на AA за національною шкалою. Також спостерігається зростання прибутковості: чистий прибуток та операційний результат у 2025 р. значно перевищують минулорічні показники, а компанія триразово збільшила прибуток. Так, у I кв. 2025 р. Страхова компанія “ВУСО” продемонструвала суттєве зростання фінансових результатів. Так, чистий прибуток склав 40,993 млн грн, що майже утричі перевищує показник відповідного періоду 2024 р. Обсяг валових страхових премій за зазначений період досяг 974,3 млн грн, тоді як сума страхових виплат становила 390,3 млн грн. Зафіксована позитивна динаміка свідчить як про посилення фінансових позицій компанії, так і про загальну активізацію розвитку страхового ринку України. [1-5; 7, 9, 11, 18]

Наразі керівництво компанії глибинно акцентує увагу на поєднанні фінансової стійкості СК “ВУСО” з дотриманням принципів доброчесності та відповідального виконання зобов’язань перед страхувальниками. Особлива увага приділяється забезпеченню високих стандартів якості обслуговування, інвестуванню в цифрові сервіси, розширенню партнерської мережі та оптимізації внутрішніх бізнес-процесів, що сприяє підвищенню прозорості та оперативності взаємодії з клієнтами.

Оцінка фінансового стану страхової компанії ґрунтується на комплексному аналізі показників бухгалтерського балансу (форма №1), який відображає структуру та динаміку активів, власного капіталу й зобов’язань суб’єкта господарювання. Саме баланс є основним джерелом інформації для визначення рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності страховика. На основі агрегованих балансових даних ПрАТ «СК “ВУСО”» за 2024-2025 рр. було розраховано ключові аналітичні коефіцієнти, що дозволяють оцінити здатність компанії своєчасно виконувати свої зобов’язання, ступінь фінансової незалежності, а також рівень залежності від залучених фінансових ресурсів. Результати проведених розрахунків узагальнено та представлено у таблиці 1.

**Таблиця 1. Фінансові показники страхової компанії ПрАТ «СК «ВУСО»
за даними Балансу (ф. №1), 2024-2025 рр.**

Показник	2024 р. (9 міс)	2025 р. (півріччя)	2025 р. (жовтень)
Усього активів, млрд грн	1,759	2,305	2,788
Власний капітал, млн грн	735,4	813,2	949,5
Усього зобов'язань, млрд грн	1,024	1,491	1,839
Частка власного капіталу в активах	0,418	0,353	0,341
Частка зобов'язань в активах	0,582	0,647	0,659
Коефіцієнт фінансової незалежності (Капітал / Активи)	0,418	0,353	0,341
Коефіцієнт фінансової залежності (Зобов'язання / Активи)	0,582	0,647	0,659
Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом (Капітал / Зобов'язання)	0,718	0,545	0,516
Фінансовий левередж (Активи / Капітал)	2,39	2,83	2,94
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (Зобов'язання / Капітал)	1,39	1,83	1,94
Умовний показник достатності капіталу (Капітал / SCR*)	0,817	0,677	0,678

*SCR - умовний розрахунок Solvency Capital Requirement, орієнтовно визначений на основі зобов'язань та оцінки ризиків страхових премій і технічних резервів, відповідно до принципів Положення НБУ № 201.

Джерело: складено авторами на основі офіційних аналітичних матеріалів Національного банку України та профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України [1-5]

Отже, розрахунок фінансових показників, наведених у таблиці 1, здійснено на основі агрегованих даних бухгалтерського балансу (форма №1) ПрАТ «СК «ВУСО» за відповідні звітні періоди. Абсолютні показники активи, власний капітал, зобов'язання, використано як базу для формування відносних коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість, структуру капіталу та рівень фінансового ризику страхової компанії. [1-5; 7, 9, 11, 18]

Зокрема, коефіцієнти фінансової незалежності та фінансової залежності розраховано як відношення власного капіталу та зобов'язань до загальної вартості активів, що дає змогу оцінити частку власних і залучених джерел фінансування у структурі балансу. Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом відображає спроможність компанії забезпечувати виконання зобов'язань за рахунок власних ресурсів та є важливим індикатором платоспроможності.

Показники фінансового левереджу та концентрації позикового капіталу характеризують ступінь фінансового навантаження та залежність страховика від залучених коштів, що має суттєве значення в умовах зростання страхових резервів і обсягу прийнятих ризиків. Додатково використано умовний показник достатності капіталу (Капітал / SCR), розрахований на основі орієнтовної оцінки Solvency Capital Requirement відповідно до ризик-орієнтованих підходів, закріплених у Положенні НБУ № 201. Зазначений показник дозволяє наблизити аналіз фінансового стану страхової компанії до сучасних вимог регуляторного нагляду та принципів Solvency II. [1-9, 12, 14, 18] З метою комплексної оцінки динаміки фінансового стану ПрАТ “СК “ВУСО” у 2024-2025 рр. та виявлення ключових тенденцій зміни обсягів активів, капіталу, зобов’язань і показників платоспроможності узагальнені результати аналізу подано в таблиці 2.

**Таблиця 2. Загальний аналіз фінансових показників
ПрАТ “СК “ВУСО”, 2024-2025 рр.**

Показник	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025/2024, млрд грн (+/-)	Темп зростання, %
Активи, млрд грн	1,759	2,547	+0,788	+44,8 %
Власний капітал, млн грн	735,4	881,4	+146,0	+19,9 %
Зобов’язання, млрд грн	1,024	1,665	+0,641	+62,6 %
Умовний SCR, млн грн	900	1 300	+400	+44,4 %
Коефіцієнт покриття капіталом (Капітал / Зобов’язання)	0,718	0,530	-0,188	-26,2 %
Коефіцієнт достатності капіталу (CAR) (CAR = Капітал / SCR)*	0,817	0,678	-0,139	-17,0 %

*SCR - умовний розрахунок Solvency Capital Requirement, орієнтовно визначений на основі зобов’язань та оцінки ризиків страхових премій і технічних резервів, відповідно до принципів Положення НБУ № 201

CAR - це регуляторний капітал страховика, який складається із власного капіталу після вирахування коригувань і відрахувань згідно з вимогами Положення № 201, повинен перевищувати SCR, який розраховується з урахуванням ризиків, що приймає на себе страховик (рискових факторів щодо премій, резервів, операційних ризиків тощо), також має задовольняти вимогу мінімального капіталу, яка встановлена НБУ як абсолютний поріг для допуску страховика на ринок. Такий підхід наближений до Solvency-II-традиції, де CAR включає власні кошти високої якості та повинний покривати всі ризики компанії.

Джерело: складено авторами на основі аналітичних матеріалів Національного банку України та профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України [1-5]

Об'єднання показників 2025 р. дозволяє простежити загальну тенденцію розвитку фінансового стану страхової компанії "ВУСО". У порівнянні з 2024 р. спостерігається суттєве зростання активів +44,8 % та власного капіталу +19,9 %, що свідчить про розширення операційної діяльності та нарощення страхового портфеля. Водночас темпи зростання зобов'язань +62,6 % випереджають приріст капіталу, що негативно впливає на показники платоспроможності. Це підтверджується зниженням коефіцієнта покриття капіталом на 26,2 % та коефіцієнта достатності капіталу CAR на 17,0 %. Така динаміка вказує на підвищення ризикового навантаження на фінансову систему страховика, зокрема в умовах воєнної та макроекономічної нестабільності. [1-9; 10; 12] Страхова компанія "ВУСО" функціонує в умовах підвищеного ризикового навантаження, зумовленого воєнною та макроекономічною нестабільністю. Випереджальні темпи зростання зобов'язань порівняно з динамікою власного капіталу актуалізують необхідність посилення системи управління ризиками, перегляду підходів до формування технічних страхових резервів та подальшого нарощення регуляторного капіталу.

З метою комплексної оцінки позицій Страхової компанії "ВУСО" на національному страховому ринку та визначення тенденцій її розвитку доцільно доповнити фінансовий аналіз дослідженням динаміки обсягів зібраних страхових премій у 2023-2025 рр. у порівнянні з провідними страховими компаніями України, що дає змогу оцінити конкурентоспроможність компанії та її місце серед лідерів ринку (Табл. 3). [1-9, 10, 12, 14, 18]

У 2024-2025 рр. провідні страхові компанії України продемонстрували стійку позитивну динаміку обсягів зібраних страхових премій. Усі досліджувані страховики забезпечили приріст премій понад 30%, що свідчить про відновлення та активний розвиток страхового ринку. Компанія "ВУСО" характеризується високими темпами зростання та значним

абсолютним приростом страхових премій, що підтверджує посилення її конкурентних позицій у відповідному сегменті ринку.

**Таблиця 3. Динаміка зібраних страхових премій страхової компанії
ПрАТ "СК "ВУСО" та провідних страховиків України у 2023-2025 рр.,**

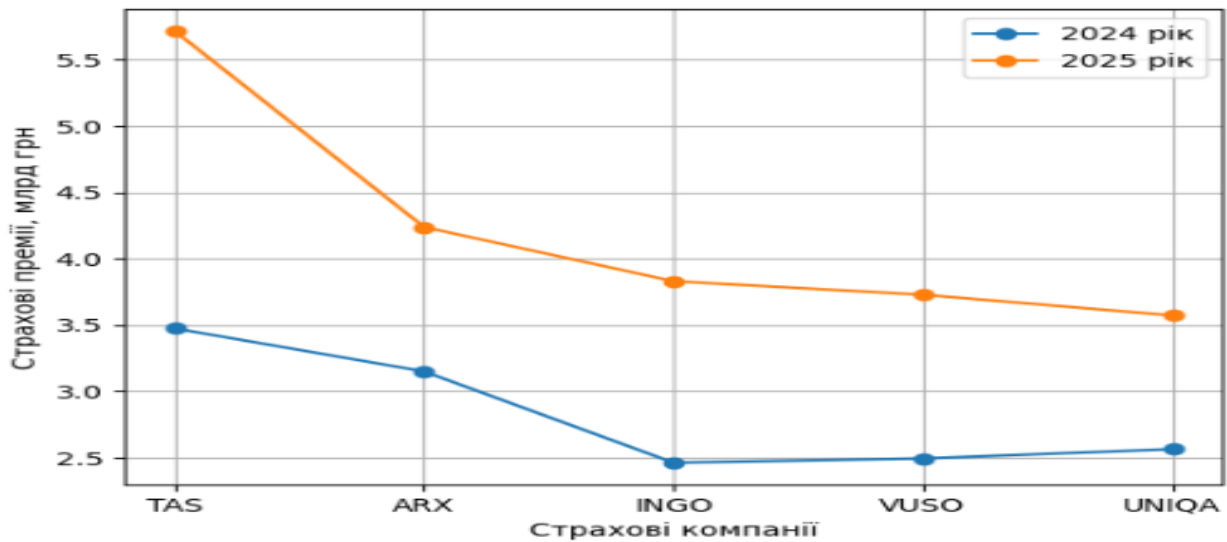
млрд грн

Страхова компанія	2024 р., млрд грн	2025 р., млрд грн	Відхилення 2025/2024, млрд грн (+/-)	Темп зростання, %
VUSO	2,494	3,728	+1,234	149,5
TAS	~3,474	~5,717	+2,243	164,6
ARXS / ARX	~3,150	~4,238	+1,088	134,5
INGO	~2,462	~3,830	+1,368	155,6
UNIQA	~2,564	~3,572	+1,008	139,3

Примітка: знак «~» позначає орієнтовні значення, сформовані на основі відкритих аналітичних джерел. Темп зростання розраховано як відношення показника 2025 р. до 2024 року, помножене на 100%.

Джерело: складено авторами на основі даних офіційних сайтів страхових компаній TAS, ARX, INGO, VUSO, UNIQA, а також аналітичних матеріалів Національного банку України та профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України [1-5]

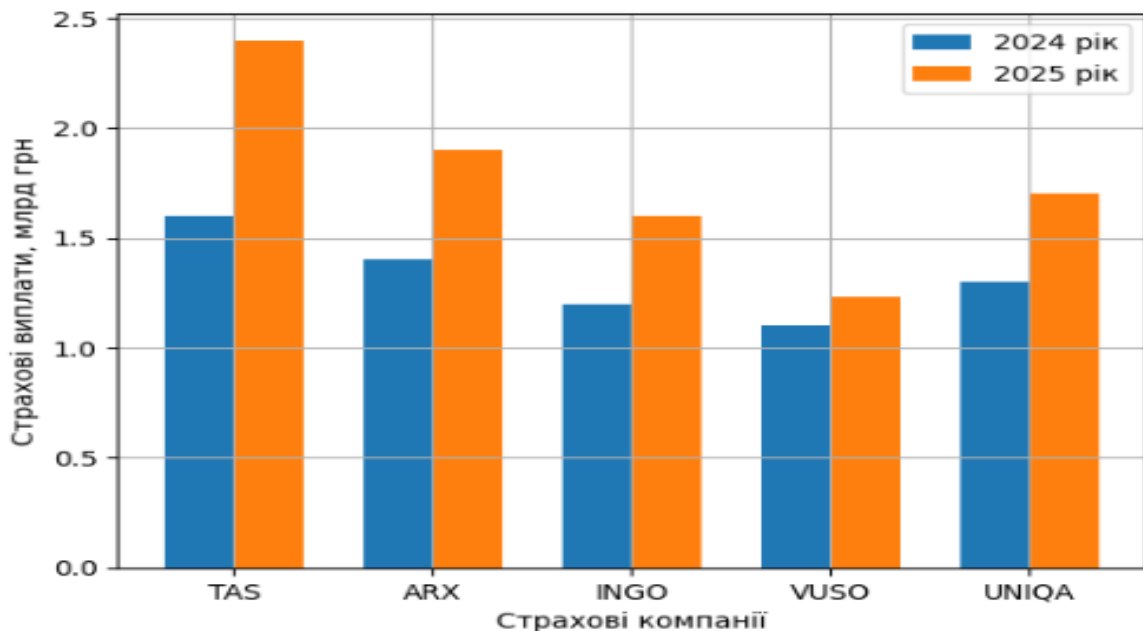
З метою оцінки позицій Страхової компанії "ВУСО" на національному страховому ринку та визначення динаміки її розвитку доцільно проаналізувати обсяги зібраних страхових премій у 2023-2025 рр. у порівнянні з провідними страховими компаніями України. Для більш точного відображення тенденцій розвитку страхового ринку України та порівняння динаміки діяльності провідних страховиків доцільно використати графічні методи аналізу (Рис. 1).

Рис. 1. Динаміка страхових премій провідних страховиків України

Джерело: складено авторами на основі даних офіційних сайтів страхових компаній TAS, ARX, INGO, VUSO, UNIQA, а також аналітичних матеріалів Національного банку України, профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України, звітності провідних страхових компаній України [1; 2; 4-6]

Поряд із динамікою страхових премій важливе аналітичне значення має дослідження рівня страхових виплат, що дозволяє оцінити не лише масштаби діяльності страховиків, а й їх фінансову стійкість, якість страхового портфеля та ефективність управління ризиками (Рис. 2).

Рис. 2. Динаміка страхових виплат провідних страховиків України

Джерело: складено авторами на основі даних офіційних сайтів страхових компаній TAS, ARX, INGO, VUSO, UNIQA, а також аналітичних матеріалів Національного банку України, профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України, звітності провідних страхових компаній України [1; 2; 4-6]

Отже, на графіках 1 та 2 (Рис. 1, Рис. 2) динаміки страхових премій провідних компаній України TAS, ARX, INGO, VUSO, UNIQA чітко простежується зростання обсягів страхових платежів у досліджуваному періоді. Зокрема, компанія TAS демонструє найвищі темпи зростання у 2025 р., тоді як INGO та VUSO характеризуються стабільним і поступовим нарощуванням страхових премій. ARX та UNIQA також демонструють позитивну динаміку, однак темпи їх зростання є дещо нижчими порівняно з лідером ринку.

З посиленням регуляторної ролі Національного банку України та трансформації наглядних підходів у сфері страхування особливої актуальності набуває порівняльний аналіз методик розрахунку страхових резервів «до» та «після» впровадження оновлених регуляторних вимог. Такий підхід дає змогу комплексно оцінити ефективність нових нормативних інструментів, визначити їх вплив на рівень платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній, а також окреслити пріоритетні напрями вдосконалення системи управління страховими резервами в умовах кризових викликів. [1-9, 12, 14, 15, 18]

Для представлення практичного застосування нових методик розрахунку страхових резервів розглянемо діяльність Страхової компанії «ВУСО». За оновленими вимогами НБУ, технічні резерви формуються з 1 січня 2026 року, а їхній обсяг розраховується на основі зібраних страхових премій та рівня збитковості.

Вихідні дані компанії Страхової компанії «ВУСО» за 2025 рік (перші 9 місяців):

1. Зібрані страхові премії - 3,728 млрд грн
2. Поточний рівень збитковості - 25 % (*припустимо для ілюстрації*)
3. Поточний капітал - 1,5 млрд грн

Нормативний страховий резерв (НСР) «до» оновлення:

За старими методиками НБУ: $НСР = \text{Обсяг премій} \times 18\%$

$НСР = 3,728 \times 0,18 \approx 0,671$ млрд грн

Нормативний страховий резерв «після» оновлення:

За новими методиками враховується збитковість та консервативні поправки:

$$\text{НСР} = (\text{Обсяг премій} \times 18\%) + (\text{Збитки} \times \text{коефіцієнт ризику } 0,5)$$

$$\text{Збитки} = 3,728 \times 0,25 \approx 0,932 \text{ млрд грн}$$

$$\text{Додатковий резерв} = 0,932 \times 0,5 \approx 0,466 \text{ млрд грн}$$

$$\text{НСР «після»} = 0,671 + 0,466 \approx 1,137 \text{ млрд грн}$$

Отже, порівняння показує, що застосування нових методик НБУ збільшує розмір технічних резервів на $\approx 0,466$ млрд грн ($\approx 70\%$ до попереднього рівня), що підвищує фінансову стійкість компанії та забезпечує кращий захист страхувальників у умовах підвищених ризиків. Також, для покриття оновленого нормативу резервів компанії доцільно переглянути структуру капіталу та оцінити необхідність додаткових джерел фінансування. Для порівняння впливу оновлених регуляторних вимог НБУ на формування технічних страхових резервів провідних українських страхових компаній наведено розрахунки «до» та «після» і представлено у таблиці 4, що демонструє, як зміни в нормативних підходах впливають на розмір резервів, враховуючи збитковість та необхідність підвищення фінансової стійкості страховиків, що дозволяє оцінити ефективність адаптації компаній до сучасних умов ринку та підвищених ризиків. [1-9, 12, 14, 15, 18]

Таблиця 4. Порівняльний розрахунок технічних страхових резервів за методиками НБУ «до» та «після» оновлення за 2025 р., млрд грн

Компанія	Зібрані премії (млрд грн)	Поточний рівень збитковості (%)	НСР «до» (18% від премій)	Додатковий резерв (збитки $\times$ 0,5)	НСР «після»	Відхилення, %
VUSO	3,728	25	0,671	0,466	1,137	+69 %
TAS	5,717	22	1,029	0,629	1,658	+61 %
ARX	4,238	28	0,763	0,593	1,356	+78 %
INGO	3,830	24	0,689	0,459	1,148	+66 %

НСР «до» – нормативний страховий резерв за старими методиками (18% від зібраних премій)

Додатковий резерв – враховує збитковість із коефіцієнтом ризику 0,5 за новими методиками

НСР «після» – сумарний нормативний резерв за оновленими вимогами НБУ

Відхилення – збільшення резервів у % порівняно зі старою методикою

Джерело: складено авторами на основі даних офіційних сайтів страхових компаній TAS, ARX, INGO, VUSO, UNIQA, а також аналітичних матеріалів Національного банку України та профільних інформаційних ресурсів страхового ринку України [1-5]

Аналіз порівняльних розрахунків (Табл. 4) технічних страхових резервів за методиками «до» та «після» оновлення нормативних вимог НБУ демонструє суттєве підвищення обсягу резервів у всіх провідних страхових компаній України. Для страхової компанії “ВУСО” збільшення нормативного резерву становить приблизно 69 %, що свідчить про підвищену захищеність страхувальників та посилення фінансової стійкості компанії в умовах підвищених макроекономічних та воєнних ризиків. Отримані результати підтверджують ефективність нових підходів НБУ до формування технічних резервів та підкреслюють необхідність постійного моніторингу збитковості, адаптації капіталу та оптимізації системи управління ризиками. Водночас, значне збільшення резервів вимагає від компаній перегляду внутрішніх фінансових стратегій та забезпечення достатніх джерел капіталу для підтримки платоспроможності та стабільності діяльності. [1-9, 12, 14, 15, 18].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

На основі проведеного аналізу особливостей формування технічних резервів та впливу воєнних і макроекономічних факторів на рівень збитковості страхових компаній, доцільно сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління ризиками та формування резервів, спрямовані на підвищення фінансової стійкості страхового ринку України:

1. Запровадження інтегрованих методик оцінки ризиків, що поєднують кількісні та якісні підходи, зокрема статистичний аналіз втрат, моделювання ймовірності збитків, сценарний аналіз та експертні оцінки. Це дозволяє більш точно прогнозувати потенційні збитки та оцінювати потребу у формуванні технічних резервів у складних умовах.

2. Адаптація методик формування технічних резервів до умов воєнної та економічної невизначеності, шляхом збільшення консервативності розрахунків та включення додаткових страхових резервів для покриття надзвичайних випадків.

3. Впровадження сучасних фінансових інструментів та програм перестраховання, що дозволяють розподіляти ризики та зменшувати ймовірність надзвичайних фінансових втрат.

4. Посилення нормативного та інформаційного контролю, включаючи прозорість формування резервів, регулярне оцінювання платоспроможності та відповідність регуляторним вимогам. Це забезпечує довіру інвесторів, партнерів та страхувальників і підвищує стабільність ринку.

5. Підвищення кваліфікації фахівців у сфері страхування та управління ризиками, що забезпечує ефективне застосування сучасних аналітичних методів і швидку реакцію на зміни у зовнішньому середовищі.

Отже, впровадження зазначених заходів забезпечить підвищення надійності та фінансової стійкості страхових компаній, зменшить негативний вплив воєнних та макроекономічних ризиків і створить умови для стабільного розвитку страхового ринку України навіть в умовах кризових змін.

Література

1. Baranov A. L., Zimenkov A. Yu. Страхування воєнно-політичних ризиків як інструмент захисту інвестицій в економіку України. *Бізнес-Інформ.* 2024. №7. С. 421-427. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-421-427>
2. Brovko S. V. Страхування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Економіка та суспільство.* 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24>
3. Бридун І. Моделювання та стійкість державної системи страхування воєнних ризиків. *Економіка та суспільство.* 2025. с.212.
4. Compliance of “Risk” Insurers with Solvency and Investment Activity Requirements in Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics.* 2025. №1(226). URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/10>

5. EBRD launches guarantee for Ukraine war-risk insurance. Reuters. 2024. URL: <https://www.reuters.com/business/finance/ebrd-launches-guarantee-ukraine-war-risk-insurance-2024-01-27/> (дата звернення: 27.01.2026)
6. Є. В. Стеценко. Страхування воєнних ризиків у Великобританії: аналіз та висновки для України. *Економіка і управління*. 2024. URL: <https://doi.org/10.36919/2312-7872.4.2024.133>
7. Journal of Risk and Insurance. URL: <https://jri.pub/> (дата звернення: 27.01.2026)
8. Kramich O. V. Управління резервами страхової компанії в умовах воєнного стану : дипломна робота / 2024. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/6a64982f-be77-4c20-aa7f-3f1fb676f63e>
9. Kholodna I. Risk-oriented approach to improving the financial condition of insurance companies in modern condition. ПТІ. 2024. URL: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-20](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-20)
10. Lobova O., Motashko T., Prokof'yeva O. Compliance of “risk” insurers with solvency and investment activity requirements in Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2025. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/10>
11. Lyzhechko M. S., Rozora I. V. Modelling of technical reserves of an insurance company. *Бюлетень ФМФ КНУ ім. Т. Шевченка*. 2019.
12. Макроекономічні умови розвитку страхового ринку України. *КНЕУ Інститут Ресурсів*, 2025. URL: <https://www.kneu.edu.ua/>
13. Методичні аспекти аналізу та управління ризиком страхової компанії. *Журнали України*, 2024. URL: <http://journals.org.ua/>
14. Покорчак С. А. Адаптація страхового ринку України в умовах воєнних ризиків. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-16>
15. Попович Д., Михальчук С. Функціонування страхового ринку України під час війни. *Фінансовий простір*. 2024. URL: [https://doi.org/10.30970/fp.3-4\(54\).2024.183191192](https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.183191192)

16. Приймак І., Тимків Н. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>

17. Сисюк С. В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. Вісник ЖДТУ. 2015. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2015-2\(72\)-86-91](https://doi.org/10.26642/jen-2015-2(72)-86-91)

18. Sosnovska O., Arabadzhy K. Факторний аналіз формування страхових резервів страховика. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2022. URL: <https://doi.org/10.32750/2022-0103>

19. War risk insurance: a niche and program analysis for the agricultural sector (Radchenko, Marukhnenko; 2025). URL: https://www.researchgate.net/publication/399204678_War_risk_insurance_a_niche_and_program_analysis_for_the_agricultural_sector (дата звернення: 27.01.2026)

20. Compliance of “risk” insurers with solvency and investment activity requirements in Ukraine (ResearchGate). URL: https://www.researchgate.net/publication/392077428_COMPLIANCE_OF_RISK_INSURERS_WITH_SOLVENCY_AND_INVESTMENT_ACTIVITY_REQUIREMENTS_IN_UKRAINE (дата звернення: 27.01.2026)

References

1. Baranov, A. L., & Zimenkov, A. Yu. (2024), “ War-political risk insurance as a tool for protecting investments in the Ukrainian economy ”, *Business-Inform*, vol. (7), pp. 421–427. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-421-427>

2. Brovko, S. V. (2024), “ Insurance under martial law: Challenges and prospects ”, *Economy and Society*. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-24>

3. Brydun, I. (2025), “ Modeling and resilience of the state system of war risk insurance ”, *Economy and Society*, vol. 212.

4. Lobova, O. Motashko, T. and Prokofieva, O. (2025), “ Compliance of “risk” insurers with solvency and investment activity requirements in Ukraine ”, *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, vol. 1(226), <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/10>

5. Reuters (2024), “EBRD launches guarantee for Ukraine war-risk insurance”, available at: <https://www.reuters.com/business/finance/ebrd-launches-guarantee-ukraine-war-risk-insurance-2024-01-27/> (accessed January 27, 2026)

6. Stetsenko, Ye. V. (2024), “War risk insurance in the United Kingdom: Analysis and conclusions for Ukraine”, *Economics and Management*. <https://doi.org/10.36919/2312-7872.4.2024.133>

7. Journal of Risk and Insurance (2026), available at: <https://jri.pub/> (accessed January 27, 2026).

8. Kramich, O. V. (2024), “ Management of insurance company reserves under martial law ”, available at: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/6a64982f-be77-4c20-aa7f-3f1fb676f63e> (accessed January 27, 2026).

9. Kholodna, I. (2024), “Risk-oriented approach to improving the financial condition of insurance companies in modern conditions”, *PTI*. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-20](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-20)

10. Lobova, O., Motashko, T., & Prokof'yeva, O. (2025), “ Compliance of “risk” insurers with solvency and investment activity requirements in Ukraine ”, *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/10>

11. Lyzhechko, M. S., & Rozora, I. V. (2019), “Modeling of technical reserves of an insurance company”, *Bulletin of the Faculty of Mechanics and Mathematics, Taras Shevchenko National University of Kyiv*.

12. KNEU Institute of Resources (2025), “ Macroeconomic conditions for the development of the insurance market in Ukraine ”, available at: <https://www.kneu.edu.ua/> (accessed January 27, 2026).

13. Journals of Ukraine (2024), “Methodological aspects of risk analysis and management in an insurance company”, available at: <http://journals.org.ua/> (accessed January 27, 2026).

14. Pokorchak, S. A. (2024), “Adaptation of the Ukrainian insurance market under war risks”, *Kyiv Economic Scientific Journal*. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-16>

15. Popovych, D., & Mykhalchuk, S. (2024), “Functioning of the Ukrainian insurance market during the war”, *Financial Space*. [https://doi.org/10.30970/fp.3-4\(54\).2024.183191192](https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.183191192)

16. Pryimak, I., & Tymkiv, N. (2024), “Investment insurance against war risks: Essence, necessity, and development prospects in Ukraine”, *Economy and Society*. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>

17. Sysyuk, S. V. (2015), “Evaluation and insurance of risks in foreign economic activity: Accounting aspect”, *Bulletin of ZhDTU*. [https://doi.org/10.26642/jen-2015-2\(72\)-86-91](https://doi.org/10.26642/jen-2015-2(72)-86-91)

18. Sosnovska, O., & Arabadzhly, K. (2022), “Factor analysis of insurance reserves formation”, *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*. <https://doi.org/10.32750/2022-0103>

19. Radchenko, O & Marukhnenko, I. (2025), “War risk insurance: A niche and program analysis for the agricultural sector”, available at: https://www.researchgate.net/publication/399204678_War_risk_insurance_a_niche_and_program_analysis_for_the_agricultural_sector (accessed January 27, 2026)

20. ResearchGate (2025), “Compliance of “risk” insurers with solvency and investment activity requirements in Ukraine”, available at: https://www.researchgate.net/publication/392077428_COMPLIANCE_OF_RISK_INSURERS_WITH_SOLVENCY_AND_INVESTMENT_ACTIVITY_REQUIREMENTS_IN_UKRAINE (accessed January 27, 2026)

Отримано редакцією журналу / Received: 01.02.26

Прорецензовано / Revised: 10.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26